

کار و تلاش و شش

همت بلندتر و کار مضاعف

محمود مهدی پور

سال ۱۳۸۳، سال پاسخ گویی سه

قوه به ملت؛

سال ۱۳۸۴، سال همبستگی و

مشارکت عمومی؛

سال ۱۳۸۵، سال پیامبر اعظم صلی الله علیه و آله؛

سال ۱۳۸۶، سال اتحاد ملی و

انسجام اسلامی؛

سال ۱۳۸۷، سال نوآوری و

شکوفایی؛

سال ۱۳۸۸، سال اصلاح الگوی

مصرف.

و سرانجام امسال (۱۳۸۹ ش) از

سوی رهبر فرزانه و فداکار انقلاب

اسلامی حضرت آیت الله خامنه‌ای به

عنوان سال «همت مضاعف و کار

نام گذاری سالها، بر اساس ارزشها

و نیازها، سنت حسنه‌ای است که

رهبر بزرگوار انقلاب اسلامی از

دوازده سال قبل یعنی سال ۱۳۷۸ ش

آغاز کردند و آن سال را سال امام

خمینی رحمته الله علیه نامیدند. ترتیب نام گذاری

سالهای بعدی بدین شرح بود:

سال ۱۳۷۹، سال امیر المؤمنین

علی علیه السلام؛

سال ۱۳۸۰، سال اقتدار و اشتغال

آفرینی؛

سال ۱۳۸۱، سال عزت و افتخار

حسینی؛

سال ۱۳۸۲، سال نهضت خدمت

رسانی؛

سلامت و عدالت و ثروت به عنوان شاخصهای کمال تلاش می‌کند. اصولاً واژه‌های برتر، برترین، بهترین، در ذهن و دل انسان جایگاهی ویژه دارد، عباراتی مثل:

بهترین اندیشه؛

برترین انسان؛

بهترین رفتار؛

عالی‌ترین شیوه؛

بهترین اخلاق؛

بهترین معبود؛

بهترین رهبری؛

بهترین برنامه؛

بهترین قانون؛

بهترین تولید و بهترین محصول؛

بهترین توزیع؛

بهترین استاد؛

بهترین شاگرد؛

بهترین نرم افزار؛

بهترین سخت افزار؛

بهترین کتاب و بهترین کالای

فرهنگی؛

بهترین اثر هنری و ... همه و همه

قلب و روح بسیاری از انسانها را

تسخیر می‌کند و همچون مغناطیس،

مضاعف، معرفی گردید. حفظ ارزشها و تأمین نیازها، روح حاکم بر تمام نام‌گذاریهای انجام شده توسط رهبر بزرگوار است. در نام برگزیده برای سال جاری هم توجه به اهداف بلندتر و تلاش بیش‌تر، تأکید بر نیازهای امروز و فراخوان امت به سرافرازی و بلندنظری و اهداف متعالی‌تر موج می‌زند.

همت و تلاش دوبال پرواز جامعه بشری است. همت هرچه بلندتر و انسان هر چه پر تلاش‌تر، در فتح قله‌های دنیا و آخرت پیروزتر خواهد بود.

همت عالی یا جستجوی بهترینها

انسان به‌طور فطری و طبیعی موجودی کمال‌گراست. تحولات مثبت را دوست دارد. از توقف و عقبگرد می‌هراسد. همیشه در جستجوی بهترها و بهترینهاست. نسبت به تمام ارزشها و نعمتها و در همه زندگی خواهان دست‌یابی به بهترینها و قله‌هاست.

انسان از کمبود، نقص و ضعف، جهل، بیداد و فقر و بیماری می‌گریزد و برای فتح قله‌های برتر دانش و قدرت و

حوادث و برنامه ریزی در تأمین
زندگی.

در دهه پیشرفت و عدالت، تحول
و تکامل باید چند جانبه و جامع باشد.
در حوزه فرهنگ و دفاع و اقتصاد همه
باید فعال باشیم و برترین آرمانها را
فرارو قرار داده، بیشترین تلاش را در
زمینه مسئولیتهای خویش نشان دهیم.

کمال گرایی در حوزه فرهنگ

در دنیای آموزش، همه دوست
داریم، بهترین کتاب، بهترین استاد،
بهترین کلاس، بهترین امتیاز و
بیشترین دست آورد را داشته باشیم.
در دنیای پژوهش، همه خواهان
بهترین منابع، بهترین راهنما، بهترین
مشاور، بهترین عنوان پژوهشی و خلق
بهترین اثر پژوهشی هستیم.

در قلمرو تبلیغ و اطلاع رسانی
همه خواستار بهترین مخاطب، بهترین
ابزار، بهترین زمان، بهترین مکان و
بهترین اطلاعات و بهترین تواناییهای
روحی و جسمی هستیم. داشتن
«بهترین» و «بیشترین»ها از آرمانها و
آرزوی عمومی جامعه بشری است. در
دنیای عارفان و سالکان هم خواندن

دل و دیده را می رباید. در تفکر
اسلامی جستجوی بهترینها سه حوزه و
میدان جداگانه دارد:

برترینها در حوزه فرهنگی؛

برترینها در حوزه دفاعی و
سلامت؛

برترینها در حوزه اقتصادی.

در حوزه فرهنگی بهترین کار تفقه
و شناخت معارف و احکام و اخلاق
اسلامی است.

در حوزه دفاعی، استقامت و
صبوری در برابر حوادث و مشکلات
اجتماعی و یورش دشمن بهترین اقدام
است.

در میدان اقتصاد، انضباط و دقت
در ایجاد تعادل بین درآمدها و هزینه ها
برترین اقدام اقتصادی است.

امام صادق علیه السلام می فرماید: «کَمَالُ
الْمُؤْمِنِ فِي ثَلَاثٍ خَصَالٍ تَقْفُهُ فِي دِينِهِ وَ
الصَّبْرُ عَلَى النَّاتِيَةِ وَ التَّقْدِيرُ فِي الْمَعِيشَةِ؛
کمال مؤمن در سه خصلت و ویژگی
است، تفکر در دینش، صبوری در

۱. بهار الانوار، مؤسسة الوفاء، بیروت، لبنان.

بهترین نماز، انجام بهترین نیایش، ارائه بهترین انفاق و ایثار، و اقدام به بهترین خدمت و نجات بیشترین انسانها، از ارزشهای مطلوب و شوق برانگیز و پرجاذبه است. ایمان برتر، اخلاص افزون‌تر، تلاش بیش‌تر و خدمات گسترده‌تر، کعبه مطلوب و قبله محبوب مردان ملکوتی و زنان آسمانی است.

گویی انسانها در غرقاب فنا و نقص و عیب و آفت شنا می‌کنند و برای نجات از مرگ و نیستی باید هرچه بهتر و بیش‌تر تلاش کنند و سریعتر خود را به ساحل رهایی و یا پناهگاه‌ها و استراحت‌گاه‌های میان راهی برسانند. عبادت، حرکت تقرب جویانه انسان به سوی خداست که بدون آن رهایی از خطرهای جهان مقدور نیست و تنها راه رسیدن به کانون همه ارزشها و امکانات بیکران جهان است. مهم آن است که انسان توان خویش را در عبادت الهی به کار گیرد و هر چه بهتر و بیش‌تر به عبادت

خداوند متعال، کانون علم و قدرت و رحمت و بی‌نیازی مطلق است. دعای شریف جوشن کبیر آئینه صفات جمال و کمال اوست و هر بند آن بیان ده ویژگی ذات و صفات و اسماء حسنه خداست. خداوند در همه ارزشها در قله قرار دارد و مرکز همه نعمتهاست و انسان به هر میزان به او نزدیک شود، از دریای رحمت و نعمتهای الهی بهره‌مند می‌گردد. (یا أَغْظَمَ مِنْ كُلِّ عَظِيمٍ یا أَكْرَمَ مِنْ كُلِّ كَرِيمٍ یا أَرْحَمَ مِنْ كُلِّ رَحِيمٍ یا أَغْلَمَ مِنْ كُلِّ عَلِيمٍ یا أَخْكَمَ مِنْ كُلِّ حَكِيمٍ یا أَقْدَمَ مِنْ كُلِّ قَدِيمٍ یا أَكْبَرَ مِنْ كُلِّ كَبِيرٍ یا أَطْفَ مِنْ كُلِّ لَطِيفٍ یا أَجَلَّ مِنْ كُلِّ جَلِيلٍ یا أَغْزُ مِنْ كُلِّ غَزِيٍّ) ای بزرگ‌تر از هر بزرگی، ای کریم‌تر از هر کریمی، ای رحیم‌تر از هر رحیمی، این عالم‌تر از هر دانایی، ای حکیم‌تر از هر حکیمی، این قدیم‌تر از هر قدیمی، ای بزرگ‌تر از هر بزرگی، ای لطیف‌تر از هر لطیفی، ای جلیل‌تر از هر جلیلی، ای عزیزتر از هر عزیزی.

برای دستیابی به بهترین هدفهای مطلوب باید از بهترین امکانات موجود استفاده کرد. برترین هدف بدون بیشترین تلاش، بیشترین فداکاری، بهترین برنامه‌ریزی و بهترین هماهنگی و همکاری به دست نمی‌آید. استفاده از بهترین استعدادها، بیشترین ظرفیتها و انجام بیشترین تلاشها، شرط وصول به اهداف بلند و عالی است. «لَنْ تَنَالُوا الْبِرَّ حَتَّى تُنْفِقُوا مِمَّا تُحِبُّونَ وَمَا تُنْفِقُوا مِنْ شَيْءٍ فَإِنَّ اللَّهَ بِهِ عَلِيمٌ»^۱ «به نیکی واقعی نمی‌رسید مگر از آنچه که دوست دارید انفاق کنید و هر آنچه انفاق می‌کنید، خداوند به آن علم دارد.» ملتی که به قرب الهی می‌اندیشد، کشوری که به رهبری بشریت در جهان فکر می‌کند، جامعه‌ای که کشور برتر شدن در منطقه و جهان را در چشم انداز خود قرار داده است. بدون همت مضاعف و تلاش بیش‌تر نمی‌تواند به این آرمانهای عالی دسترسی پیدا کند.

نابره رنج گنج میسر نمی‌شود
مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد
رنج راحت دان چون مقصد شد بزرگ
گرد گله توتیای چشم گرگ
کسی می‌تواند بر مقام والای رحمة
للعالمین برسد که شبها آنقدر به نیایش
بایستد که قدمهای مبارکش ورم
می‌کند و به او خطاب می‌شود. «طه»
مَا أُنزِلْنَا عَلَيْكَ الْقُرْآنَ لِتَشْقَى؛^۲ «ای
پیامبر! ما قرآن را بسوی تو فرود
نیاوردیم که به سختی افتی.» هر چه
انسان در مقام بندگی فروتنی و تسلیم
بیاموزد، در مقام اقتدار و عظمت و
رهبری دیگران موفق‌تر اوج می‌گیرد.
بندگی کن تا که سلطانت کنند
در بساط قسرب مهمانت کنند
همچو سلمان در مسلمانی بکوش
ای مسلمان تا سلطانت کنند
شرایط و ارکان دستیابی به
بهترینها

دعا، تفکر، مشاوره، تلاش و
هماهنگی، شرط دستیابی به اهداف
عالی و بلند است. اکتفا به حداقلها،

مضاعف و عزم و نظم و اراده مضاعف، زمینه ساز تحقق اهداف انقلاب اسلامی ماست. همت و تلاش بهتر و بیش تر دو رکن مهم در دستیابی به چشم انداز نظام اسلامی است.

﴿وَقُلْ اَعْمَلُوا فَسَيَرَى اللّٰهُ عَمَلَكُمْ وَرَسُولُهُ وَالْمُؤْمِنُونَ وَسَتُرَدُّونَ اِلٰى عَالَمِ الْغَيْبِ وَ الشَّهَادَةِ فَيُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ﴾^۱ «و بگو عمل کنید، به زودی خداوند رسولش و مؤمنین عمل شما را می بینند و به زودی به نزد کسی که از غیب و آشکار مطلع است برگردانده می شوید و نسبت به آنچه عمل کرده اید، آگاهتان می کند.»

کم کاری، پرکاری

افراد از نظر انجام وظایف و امور محوله و مأموریت های اجتماعی به سه گروه تقسیم می شوند:

انسانهای پرکار و فعال؛

انسانهای متوسط و قانونی؛

انسانهای کم کار یا اهمال کار.

اکتفا به اهداف میانی، اکتفا به تلاش و کوشش فردی و حتی همفکری و همکاری بدون استمداد از ذات مقدس الهی و دعا و نیایش و توسل به اولیای او، گره از کار بسته انسان باز نمی کند.

در نامه امام صادق علیه السلام به گروهی از شیعه چنین آمده است: «وَعَلَيْكُمْ بِالدَّعَاءِ فَإِنَّ الْمُسْلِمِينَ لَمْ يُدْرِكُوا نَجَاحَ الْخَوَاصِّ عِنْدَ رَبِّهِمْ بِأَفْضَلِ مِنَ الدَّعَاءِ وَ الرُّغْبَةِ إِلَيْهِ وَ التَّضَرُّعِ إِلَى اللَّهِ وَ الْمَسْأَلَةِ لَهُ فَأَرْغَبُوا فِيمَا رَغِبَكُمْ اللَّهُ فِيهِ وَ أَجِيبُوا اللَّهَ إِلَى مَا دَعَاكُمْ إِلَيْهِ لِيُتَقَبَّلُوا وَ تَنْجُوا مِنْ عَذَابِ اللَّهِ»^۱ و بر شما باد به دعا کردن؛

زیرا مسلمانان به چیزی برتر از دعا و تمایل به خدا تضرع و تمنا از او به خواسته های خویش نرسیده اند، پس در آنچه خداوند شما را به آن ترغیب کرده میل کنید و به آنچه دعوت کرده، پاسخ مثبت دهید، تا به فلاح و رستگاری از عذاب الهی برسید.

بنابراین دعای مضاعف، تفکر مضاعف، همفکری مضاعف، تلاش

۱. روضه کافی، شیخ کلینی، دارالکتب الاسلامیه،

تهران، چ چهارم، ۱۳۶۵ هـ. ش، ج ۸، ص ۲.

۲. توبه / ۱۰۵.

و مقاصد بی‌ارتباط با وظایف اداری بیداد می‌کند. شعار کار مضاعف پیامی است که بیکاران را بهتر و بیش‌تر بکار گیریم. اهمال کاران و کم کاران و کارگريزان را به حلال خوری و خدمت در برابر مزد و حقوق مشروع فرا خوانیم.

و نیروهای پرکار و فعال را حمایت و تشویق کنیم و آنان را به عنوان الگوی خدمت رسانی به دیگران معرفی نماییم. امیر المؤمنین علیه السلام می‌فرماید: «أَزْجُرِ الْمُسِيءَ بِثَوَابِ الْمُحْسِنِ»^۱ با پاداش دادن به نیکوکار بدکار را تنبیه کن. نقش تشویق در فعالیت بهتر و بیش‌تر نیکوکاران روشن است. حضرت در این رهنمود نقش قدردانی از خوبان در کاهش بدیها و بدان را یادآور شده است.

شناخت موانع کار

شناخت علل و عوامل و انواع کم کاری و زیان این بیماری اجتماعی از

امروزه کم کاری پیدا و پنهان در زندگی بسیاری از ما انسانها به چشم می‌خورد. وقتی افراد بر اساس ساعات حضور، و بدون انگیزه‌های الهی و تعهد دینی و اخلاقی مزد دریافت می‌کنند، جامعه به سوی کم کاری، بیکاری، فقدان ابتکار و اتلاف وقت و انرژی خویش و دیگران کشیده می‌شود. این کم کاری و اهمال کاری سبب «حرام خواری» و دریافت حقوق و مزد بدون انجام کار مناسب می‌شود که ریشه بسیاری از مفاسد دیگر اجتماعی است.

هر کس در برابر حقوق دریافتی وظیفه دارد به میزان معقول و یا کیفیت مورد توافق کاری را انجام دهد، حال اگر به هر دلیل کم و کیف کار را رعایت نکند نسبت به دریافت حقوق مسئول است، چه پردازنده حقوق یک مؤسسه و شرکت باشد، چه دولت و چه یک شخص، گیرنده نسبت به حقوق بیش از کار مدیون است. در نظام اداری کشور ما هم اکنون بیکاری و کم کاری و استفاده از امکانات دولت و شرکت برای اهداف

۱. نهج البلاغه، امیر المؤمنین، دار الهجرة، قم.

مسائلی است که در سال «کار مضاعف» باید به آن توجه کرد.

۱. نظام پرداخت بر اساس ساعت حضور، نه بر اساس میزان کار «ام» المفاصد» اداری کشور است.

۲. برخی قوانین که به بهانه حمایت از کار و کارگر و کارمند تصویب شده و دست مدیران و مسئولان را در اصلاح نظام کار و انتقال نیرو و امکان تنبیه مؤثر می‌بندد از دیگر عوامل کم کاری و اهمال کاری است.

۳. تورم مستخدمان در برخی بخشها و کمبود آن در بخشهایی دیگر از عوامل کم کاری و بیکاری است.

۴. در برخی بخشها، روزهای تعطیل کار بهتر و فعالیتهای تولیدی و توزیعی و خدماتی بیش‌تری برای خود افراد و خانواده‌ها صورت می‌گیرد. در حقیقت روزهای کاری برخی کارمندان روز تعطیل و روز تعطیل آنان روز کار و تولید و خدمت رسانی محسوب می‌شود.

۵. نقد غیر منصفانه و برخورد ظالمانه با تلاشها و فعالیتهای مثبت به

دلایل سیاسی و جناحی و اختلاف سلیقه شخصی، گاهی عامل دلسردی و نومیدی و سلب انگیزه تلاش و خدمت رسانی می‌شود.

۶. تملق و مداحی و تعریفهای بی‌اندازه از اشخاص و کار آنان، گاهی مایه غرور و خود بزرگ بینی و ندیدن کمبودها و خلاها و نقایص کاری ایشان می‌گردد. در ارزیابی اشخاص و کار آنان باید، بر اساس ترازوی دقت و عدالت رفتار شود و اشخاص و نهادها و خدمات آنان و کمبودها، عادلانه و با توجه به همه امکانات و شرایط مورد ارزیابی قرار گیرند و با ترازوی واحد توزین گردند. ارزیابی نشدن بهتر از داوری ظالمانه است و نمره ندادن بهتر از دادن نمره‌های ظالمانه است.

نمره‌های ظالمانه انگیزه‌های مثبت را سلب می‌کند و مانع تلاش و خدمت بیش‌تر می‌شود. در نمره ندادن هیچ کس متهم نمی‌شود؛ ولی در داوریها و ارزیابیهای ظالمانه، خادم خائن معرفی می‌گردد و خائن تشویق می‌شود.

۷. توجه بی‌اندازه به سرگرمی و تفریح و ورزش حرفه‌ای در شأن ملتی مؤمن و آگاه و انقلابی نیست. به هر نسبت که کفه ترازوی «لهو و لعب» و غفلت‌آفرینی و رقابتهای ورزشی سنگین‌تر شود، کفه کار و تلاش و خدمت‌رسانی و تولید علم و دفاع و جهاد سبک خواهد شد، ورزش در خدمت سلامت عمومی و دفاع از استقلال و عزت مسلمین مقبول و مطلوب است؛ ولی ورزش با داوری کفر جهانی و حضور داوران و مربیان خارجی و صرف بیت‌المال برای این همه مسابقات بی‌ثمر با کار مضاعف و همت مضاعف سازگار نیست. وجدان هر انسان عاقلی بین «کار» و «سرگرمی» و بین کار تولیدی و کار مصرف‌گرایانه تفاوت قائل است. بیکاری، ولگردی، مصرف‌گرایی، غفلت‌آفرینی و غفلت‌زدگی و افسون‌گری و قاچاق‌فروشی و آموزش دزدی و کلاه‌برداری و فریب افکار عمومی، کار تولیدی نیست. باید بیش‌ترین حمایتها نسبت به کارهای تولیدی انجام شود. همت و کار

مضاعف در این میدان محترم و مقدس است. تحصیل دانش و بینش و حرفه و فن هر چه بهتر و بیش‌تر، تدریس و آموزش علوم و معارف و مهارتهای ضروری برای زندگی فردی و اجتماعی و معنوی، پژوهش و نگارش و اطلاع‌رسانی در قلمرو نیازهای راستین و واقعی، کارهایی مطلوب و محبوب است و هر چه بهتر و بیش‌تر باید مورد توجه قانون‌گزاران و برنامه‌ریزان و دولتمردان قرار گیرد؛ ولی کاهش از بودجه ادارات برای تقویت تفریح و ورزش و تخصیص اجباری یک درصد بودجه کل ادارات به ورزش خط و خطایی بزرگ است. چند برابر شدن بودجه ورزش از اموال عمومی و بیت‌المال مسلمین قابل دفاع نیست. ورزش برای کار است نه کار برای ورزش. ورزش برای سلامت و دفاع است نه بهداشت و درمان و نیروهای نظامی و انتظامی برای کنترل و نظم‌بخشی به مسابقات بی‌حد و مرز ورزشی. بین کارهای تولیدی و توزیعی و خدماتی و تولیدات کشاورزی و

صنعتی و دامی باز تفاوت‌های گوناگون وجود دارد و رهنمودهای رهبری در زمینه کارهایی است که اهداف عالی انقلاب اسلامی را بهتر و بیش‌تر محقق سازد و مضاعف شدن آن مشکل دنیا یا آخرت امت را حل کند.

منظور از کار مضاعف، کار در حوزه اقتصاد مشروع، حوزه دفاعی، در قلمرو جهادی، در تبلیغ فرهنگ اسلامی، در پژوهش و اطلاع رسانی، در تولید و انتقال دانشها و مهارتها به نسل جوان، در تأمین کالاهای مورد نیاز امت اسلامی است، کار بهره‌برداری منطقی از منابع و معادن کشور، در تولید لباس و غذا و دارو و صنایع کوچک و بزرگ داخلی و در تأمین نیازهای راستین دنیوی و اخروی مردم است. همه می‌دانیم، تماشای معمول تلویزیون کار نیست، سرگرمی است. حل کردن جدول کار نیست، تماشای مسابقات فوتبال کار نیست، سرگرمی است. تهیه و توزیع مواد مخدر کار نیست، جنایت و خیانت به جامعه است. فعالیتهای انسانی در فرهنگ اسلامی به کارهای واجب و مستحب و مکروه و مباح و

حرام قابل تقسیم است. کارهای حرام و مکروه و حتی مباح هرگز مشمول رهنمود رهبری در زمینه «همت مضاعف و کار مضاعف» نیست. همت مضاعف ایجاب می‌کند به جای کارهای کم فایده و بی فایده و احياناً زیان‌بخش، فعالیتهایی مورد توجه قرار گیرد که هم تولید است هم ورزش، هم سرگرمی است هم سلامت! تقویت بسیج سازندگی و فعالیت دفاعی و صنایع اقتصادی و بهداشتی و فرهنگی و تأمین راه و مسکن و مراکز پژوهشی و آموزشی هر چه بیش‌تر و بهتر منطقی است؛ اما تقویت بخشهایی مثل میراث فرهنگی و گردشگری و ورزش حرفه‌ای جز اتلاف بیست المال و تشویق مصرف‌گرایی و وابسته کردن کشور به آمد و شد خارجی دستاوردی نداشته و ندارد. کار مضاعف و مطلوب آن است که کشور به یک مزرعه و کارخانه و یک دژ امن و سلامت تبدیل شود، نه آنکه هر روز آمار آثار باستانی شده در داخل و خارج چند برابر گردد و سفرهای تفریحی و مصرف‌گرایی تشویق شود.